

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра загальної та практичної психології

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу	«Експериментальна психологія»
Мова викладання	Курс викладається українською мовою
Викладачі	Р.Т. Сімко, кандидат психологічних наук, доцент, старший викладач кафедри загальної та практичної психології
Профайл викладачів	https://kaf-zahalnoips.kpnu.edu.ua/simko-ruslan-teodorovych/
Назва освітньої програми	Психологія
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Статус дисципліни	Освітня компонента професійної підготовки
E-mail:	7kort@ukr.net
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=270
Консультації	Щоп'ятниці (15 ⁰⁰ -16 ³⁰). Місце проведення – кафедра (аудиторія 21а)

2. Анотація курсу

Курс «Експериментальна психологія» є складовою стандарту освіти вищого навчального закладу. Курс експериментальної психології передбачає цілеспрямоване системне вивчення методів психологічного дослідження, ознайомлення з плануванням психологічного експерименту та представлення проблем загальної методології організації психологічного дослідження. Дисципліна «Експериментальна психологія» покликана допомогти студенту засвоїти студентам цілісної системи знань з питань розвитку експериментального методу в дослідженні психіки, розкрити сутність та принципи експериментального дослідження психіки, його структуру, етапи та типи експерименту; розглянути основні складові експерименту: змінні, гіпотези, планування, обробка та інтерпретація результатів дослідження; у формуванні та розвитку професійно та особистісно важливих якостей майбутнього фахівця.

3. Мета та цілі курсу

Метою курсу є навчання студентів основам експериментування в умовах зміни парадигм психології, а саме: проведення психологічних досліджень за допомогою апаратурних методик, експрес-діагностику у лабораторних та позалабораторних умовах, дотримуючись закономірностей і правил отримання та оцінки емпіричних психологічних даних.

Об'єкт: психологічні явища які належить до різних сфер психологічної реальності особистості та групи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система методів психологічного дослідження.

Завданнями курсу є: ознайомлення студентів з роботою експериментатора та піддослідних; поглиблення знання студентів про категорію діти «експеримент»; формування системного уявлення про основні категорії експерименту; вироблення у студентів уміння здійснювати соціальний супровід дітей «групи ризику»; формувати у студентів навички н фіксації та інтерпретації даних, отриманих в ході експериментального психологічного дослідження.

4. Формат курсу

Очний (offline)

5. Результати навчання

Навчальна дисципліна «Експериментальна психологія» забезпечує внесок у формування таких компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою «Психологія» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері

психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій і методів психологічної науки та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 05. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 06. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 01. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 02. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 06. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК 07. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, **програмними результатами вивчення** дисципліни є такі:

ПР 03. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 04. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 05. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 09. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	Психологія, 053 Психологія	Психологія, 053 Психологія
Рік навчання/ рік викладання	другий / 2023-2024	другий / 2023-2024
Семестр вивчення	четвертий	третій, четвертий
Статус дисципліни	Освітня компонента професійної підготовки	Освітня компонента професійної підготовки
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	4 кредити ЄКТС
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	60 год.	20 год.
Лекційні заняття	22 год.	8 год.
Практичні заняття	22 год.	8 год.
Семінарські заняття	0 год.	0 год.
Лабораторні заняття	16 год.	4 год.
Самостійна та індивідуальна робота	60 год.	100 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

7. Пререквізити курсу

Передумовою для вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» має бути вивчення таких дисциплін, як загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, історія психології, математичні методи у психології та інші.

8. Технічне та програмне забезпечення / обладнання

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення; можливе використання проектора й ноутбука / персонального комп'ютера для створення презентацій у форматі MS PowerPoint. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE.

9. Політики курсу

Відвідування занять. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідують усі лекції і практичні заняття курсу. Вони мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Допускається 1 (один) пропуск із поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Письмові роботи. Очікується виконання різних видів письмових робіт (написання есе, розроблення кейсів, здійснення презентацій), що потребують оцінювання за відповідними критеріями. У випадку, якщо здобувач вищої освіти не отримав впродовж семестру необхідної кількості балів для допуску до екзамену, він може підготувати додаткову письмову роботу (есе, реферат, кейс чи презентацію), тема якої буде погоджена з викладачем.

Використання технологій дистанційного навчання. Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамерою.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів вищої освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/4TiCHkS>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/vTiVowX>). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

Спілкування з викладачем здійснюється під час лекційних, практичних та лабораторних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо). Викладач щотижня проводить консультації (офлайн і онлайн). Підтримується креативна ініціатива здобувачів вищої освіти. Очікується, що здобувачі будуть задавати запитання, цікавитися додатковими відомостями й сучасними науковими знаннями з курсу.

Література. Уся література, яку здобувачі вищої освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Окрім того, здобувачі вищої освіти заохочуються до використання іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. Для пошуку рекомендованої літератури здобувачі вищої освіти можуть послуговуватися бібліотекою університету, фахових кафедр та інтернетними ресурсами.

10. Схема курсу

Курс призначений для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 053 Психологія.

Тематика та зміст дисципліни

К–ть акад. год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності	Матеріали	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
2 акад. год.	Тема № 1. Експериментальна психологія у системі наукового знання	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 2. Експериментальна взаємодія. Етика психологічних досліджень.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 3. Неекспериментальні методи дослідницької роботи.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 4. Експеримент як метод психологічного дослідження.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 5. Поняття змінної у психологічному дослідженні.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу

2 акад. год.	Тема № 6. Побічна (незапланована) варіативність.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 7. Стратегії контролю побічної варіативності.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 8. Найпоширеніші артефакти визначенні психологами.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 9. Планування експерименту.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 10 Інтерпретація результатів експериментального дослідження психіки.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 11 Типи експериментів у психології. Експеримент і квазіексперимент.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 1. Експериментальна психологія у системі наукового знання	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

	1. Передумови запровадження експерименту в психології. 2. Етапи становлення експериментального методу в психології. 3. Методологія науки та методологічні принципи експериментальної психології. 4. Предмет, завдання та сучасні тенденції експериментальної психології. 5. Структура наукового дослідження.				2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття		
2 акад. год.	Тема № 2. Експериментальна взаємодія. Етика психологічних досліджень. 1. Експериментальна взаємодія. 2. Етичні аспекти психологічних досліджень. 3. Згода на участь у психологічному дослідженні. 4. Правове регулювання психологічних досліджень. 5. Наукове шахрайство та чистота експерименту.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 3. Неекспериментальні методи дослідницької роботи. 1. Класифікація методів психологічного дослідження. Спостереження як метод психологічного дослідження. 2. Біографічний метод у психологічному дослідженні. Метод аналізу продуктів діяльності. 3. Архівний метод, бесіда, інтерв'ю, анкетування у психологічному дослідженні.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

	4. Стандартизовані опитувальники та тести як методи психологічного дослідження. Кореляційне дослідження.						
2 акад. год.	Тема №4. Експеримент як метод психологічного дослідження. 1. Місце експерименту в дослідженні психічної реальності; 2. Сутність експериментального дослідження психіки; 3. Принципи експериментального дослідження психіки; 4. Переваги та проблеми експериментального дослідження психіки.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 5. Поняття змінної у психологічному дослідженні. 1. Типи шкал 2. Незалежна змінна 3. Залежна змінна 4. Множинні вимірювання залежної змінної 5. Побічні змінні.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 6. Побічна (незапланована) варіативність. 1. Важливість контролю побічної варіативності та джерела побічних змінних у психологічному експерименті 2. Ситуаційні змінні 3. Побічні змінні, пов'язані з суб'єктами, що беруть участь в експерименті у ролі досліджуваних 4. Побічні змінні, пов'язані з просторово-часовою послідовністю експериментальних подій.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

2 акад. год.	Тема № 7. Стратегії контролю побічної варіативності. 1. Методи контролю при застосуванні міжгрупових експериментальних планів 2. Методи контролю побічних змінних, не пов'язані з плануванням експерименту.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 8. Найпоширеніші артефакти визначенні психологами. 1. Ефект плацебо 2. Ефект Хоторна 3. Ефект аудиторії, або ефект соціальної фасилітації (Ефект Роберта Зайонца) 4. Ефект Пігмаліона (або ефект Р. Розенталя) 5. Ефект Фокса 6. Ефект Барнума (Ефект Форера) 7. Протидія артефактам.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 9. Планування експерименту. 1. Поняття про планування та умови і форми планування у психологічному експерименті 2. Типи планування, простий план та його різновиди 3. Складний (факторний) план 4. Планування за латинським і греко-латинським квадратом 5. Особливості експериментальних планів для одного досліджуваного.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 10 Інтерпретація результатів експериментального дослідження психіки. 1. Інтерпретація результатів експерименту. Обробка даних	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

	2. Пояснення 3. Узагальнення.				до плану практичного заняття		
2 акад. год.	Тема № 11 Типи експериментів у психології. Експеримент і квазіексперимент. 1. Класифікація експериментів у психології. 2. Основні типи квазіекспериментів у психології. 3. Контроль post factum у квазіексперименті. 4. Лонгітюд як квазіексперимент.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну повідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Лабораторна робота № 1 Завдання: Визначити силу нервової системи за допомогою теплінг-тесту.	Лабора-тор не заняття	Завдання до лаборатор-н ого заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати завдання лабораторного заняття 2. Підготуватися до практичного виконання завдань.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Лабораторна робота № 2 Завдання: Визначити статичну силу м'язового напруження, коефіцієнт асиметрії та індекс реактивності за допомогою динамометра.	Лабора-тор не заняття	Завдання до лаборатор-н ого заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати завдання лабораторного заняття 2. Підготуватися до практичного виконання завдань.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Лабораторна робота № 3 Завдання: Визначити індивідуальні середні опосередковані показники швидкості простої сенсомоторної реакції за допомогою гімнастичної палиці.	Лабора-тор не заняття	Завдання до лаборатор-н ого заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати завдання лабораторного заняття 2. Підготуватися до практичного виконання завдань.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

2 акад. год.	Лабораторна робота № 4 Завдання: Визначити частоту рухів руки.	Лабора-тор не заняття	Завдання до лаборатор-н ого заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати завдання лабораторного заняття 2. Підготуватися до практичного виконання завдань.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Лабораторна робота № 5 Завдання: Визначити динамічну силу суб'єкта психомоторної активності за допомогою стрибка у довжину з місця.	Лабора-тор не заняття	Завдання до лаборатор-н ого заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати завдання лабораторного заняття 2. Підготуватися до практичного виконання завдань.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Лабораторна робота № 6 Завдання: Визначити спроможність до координації рухів, для яких провідним є рубро-спинальний рівень палеонтологічних регуляцій А, за допомогою тесту «фламінго» на статичну рівновагу.	Лабора-тор не заняття	Завдання до лаборатор-н ого заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати завдання лабораторного заняття 2. Підготуватися до практичного виконання завдань.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Лабораторна робота № 7 Завдання: Визначити спроможність до координації рухів, для яких провідним є таламо-палідарний рівень В за допомогою відтворення просторових характеристик ходьби на відстань 7 метрів без зорового контролю.	Лабора-тор не заняття	Завдання до лаборатор-н ого заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати завдання лабораторного заняття 2. Підготуватися до практичного виконання завдань.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Лабораторна робота № 8 Завдання: Визначити спроможність до координації рухів, для яких провідним є пірамідно-стріарний рівень С за допомогою стрибка у довжину з місця із	Лабора-тор не заняття	Завдання до лаборатор-н ого заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати завдання лабораторного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

	зоровим контролем на задану орієнтиром відстань.				2. Підготуватися до практичного виконання завдань.		
2 акад. год.	Екзамен						

11. Система оцінювання та вимоги

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти з освітнього компоненту «Експериментальна психологія» оцінюються згідно з «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями)».

Модуль включає бали за поточну роботу здобувачів вищої освіти на практичних і лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу, екзамен. Практичні індивідуальні та групові завдання, які виконує здобувач за визначеною тематикою, перевіряються викладачем. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Розподіл балів кредитного модуля

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	40	100
20 балів	10 балів	30 балів		

Рейтингова оцінка за поточною успішністю (20 балів)

Рейтингова оцінка за поточною успішністю (20 балів) обчислюється шляхом індексування досягнень здобувачів вищої освіти, які впродовж семестру оцінюються за 12-бальною системою.

Критерії оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів вищої освіти (за 12-бальною системою)

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
----------------------------	--	---------------------

Високий (творчо-професійний)	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. При виконанні практичних завдань виявляє високий рівень творчості та самостійності; наявними є готовність і бажання до неперервної самоосвіти. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. При виконанні навчальних завдань виявляє творчість і самостійність; наявною є готовність до неперервної самоосвіти. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями за освітнім компонентом і використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. При виконанні навчальних завдань

		виявляє творчість і самостійність; наявною є готовність до неперервної самоосвіти. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності
Достатній (алгоритмічно дієвий)	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички, готовність до неперервної самоосвіти недостатньо виразна. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати. При виконанні навчальних завдань виявляються лише елементи творчості і самостійності; готовність до неперервної самоосвіти недостатньо виразна. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал за освітнім компонентом, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. При виконанні навчальних завдань творчість не виявляється; готовність до самоосвіти недостатньо виразна. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може

		бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Творчість при виконанні навчальних завдань не виявляється, самостійність недостатня; потреба у безперервній самоосвіті відсутня. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Творчість при виконанні завдань не виявляється, самостійність недостатня; потреба у безперервній самоосвіті відсутня. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями за освітнім компонентом, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Творчість при виконанні завдань не виявляється; самооцінка готовності до роботи завищена; потреба у безперервній самоосвіті відсутня. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Початковий (понятійний)	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Творчість і самостійність при виконанні завдань відсутні; потреба у безперервній самоосвіті не виявляється. У роботі здобувача наявні ознаки академічної доброчесності.

	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Творчість при виконанні завдань відсутня; потреба у безперервній самоосвіті не виявляється. У роботі здобувача наявні ознаки академічної доброчесності.
	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом за освітнім компонентом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні». Творчість і самостійність при виконанні завдань відсутні; потреба у безперервній самоосвіті не виявляється. У роботі здобувача наявні ознаки академічної доброчесності.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинний ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Індексування рейтингової оцінки за поточною успішністю

Рейтингова оцінка за поточною успішністю (РО) визначається шляхом обчислення середнього арифметичного та його індексування.

Вона визначається за такою формулою:

$$PO = (\bar{x} \cdot 0,05 + 0,4) \cdot I_{np} (11.1), \text{ де}$$

РО – рейтингова оцінка за поточною успішністю;

$\bar{x}$ – середнє арифметичне;
 I_{np} – рейтинговий індекс.

Критерії оцінювання самостійної роботи (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу. За самостійну роботу здобувач вищої освіти може отримати 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною, і здобувач отримує можливість її перескладати.

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 10-ти бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі знання з питань, винесених на самостійне опрацювання, повно викладає самостійно вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення, порівнювати, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, добирає самостійно інформаційні джерела, володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з Інтернет джерелами, вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови. Здобувач вищої освіти вчасно виконує завдання самостійної роботи. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності

Достатній (алгоритмічно дієвий)	8–9	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але здобувач допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання. Здобувач вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях, переважно добирає самостійно інформаційні джерела, володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з Інтернет джерелами. Здобувач вищої освіти вчасно виконує завдання самостійної роботи, дотримується принципів академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	6–7	Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень питань, винесених на самостійне опрацювання, але викладає матеріал неповно, допускає неточності у визначенні понять, потребує допомоги викладача, не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; у власній аргументації використовує загальновідомі докази; не має сформованих умінь і навичок роботи з отриманою інформацією; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без її подальшого аналізу, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу. Здобувач вищої освіти виконує завдання самостійної роботи фрагментарно й дещо пізніше визначеного терміну. Переважно дотримується принципів академічної доброчесності.

Початковий (понятійний)	5 і менше	Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні професійних понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал. У здобувача не сформовано необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією; він не має елементарних умінь здійснювати первинну обробку й подальший аналіз навчальної інформації; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання завдань, неспроможний виконати стандартні завдання після спрямувальних питань викладача. Здобувач не виконав більшість завдань самостійної роботи, подав роботу пізніше визначеного терміну. У роботі здобувача наявні ознаки академічної недоброчесності.
------------------------------------	-----------	---

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи (30 балів)

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. Мета її написання – виявити рівень теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів з кредитного модуля.

До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів. Здобувачі вищої освіти, котрі за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, хто не з'явився для її виконання або не виконав її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 30-ти бальною шкалою)	Критерії оцінювання
---------------------------------------	---	----------------------------

Високий (творчо-професійний)	26-30	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, володіє тезаурусом, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння змісту освітнього компоненту, вміє підбирати аргументи для підтвердження своєї думки, формулює власне бачення проблеми, логічно обґрунтовує висловлені судження, творчо підходить до виконання завдань практичного характеру. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	22-25	Відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «відмінно», але при цьому він допускає 1-2 помилки чи неточності. Він наводить власні приклади на підтвердження своїх суджень і міркувань, успішно й ефективно виконує завдання практичного характеру. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності
Середній (репродуктивний)	18-21	Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень предмета, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно і не логічно, має труднощі у виконанні завдань практичного характеру. Переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Початковий (понятійний)	17 і менше	Здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не здатний виконати завдання практичного характеру. У роботі здобувача наявні ознаки академічної недоброчесності.

Критерії оцінювання семестрового екзамену (40 балів)

Екзамен – це форма підсумкового контролю. За умови використання тестів нараховується 1 бал за кожне правильно виконане завдання. Максимальна оцінка – 40 балів.

Вважається, що здобувач вищої освіти підготувався до екзамену, якщо рейтингова оцінка за його результатом більша або дорівнює 24 балам. Здобувачі вищої освіти, котрі мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до іспиту. Вони допускаються до нього після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю. Здобувачам вищої освіти, котрі за екзамен отримали незадовільну оцінку, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки. Ліквідація академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускається не більше двох разів з освітнього компоненту: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється за розпорядженням декана факультету.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (100 балів)

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля може коливатись у межах 60–100 балів, що включає:

- оцінку за результатами поточного і модульного контролю (60 балів);
- оцінку за результатами екзамену (40 балів).

Вона перераховується за шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX) і національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

**Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень
здобувачів вищої освіти з кредитного модуля**

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	10	відмінно
82-89	B (дуже добре)	25	добре
75-81	C (добре)	30	

67-74	D (задовільно)	25	задовільно
60-66	E (достатньо)	10	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

12. Процедура врахування результатів неформальної та/або інформальної освіти

Визнання результатів неформального та/або інформального навчання особи закладом освіти (науковою установою) здійснюється згідно таких нормативно-правових документів:

- наказу МОН від 08.02.2022 року №130 «Порядок визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти»;
- наказу ректора К-ПНУ від 06.02.2023 року №15-ОД «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти»;

Процедура визнання результатів неформального та/або інформального навчання передбачає такий алгоритм дій:

- подання здобувачем вищої освіти на ім'я декана факультету заяви щодо визнання;
- ідентифікацію задекларованих у письмовій формі здобувачем вищої освіти результатів неформального та/або інформального навчання, які підлягають оцінюванню закладом освіти;
- оцінювання задекларованих результатів навчання здобувача вищої освіти;
- прийняття рішення про визнання та зарахування здобувачеві вищої освіти відповідних освітніх компонентів (складових освітніх компонентів) освітньої програми або відмову у визнанні.

Загальний обсяг освітніх компонентів освітньої програми, що зараховуються здобувачеві освіти за підсумками визнання результатів неформального та/або інформального навчання, не може перевищувати 25% відповідної освітньої програми.

Здобувач вищої освіти не може бути звільненим від атестації за підсумками визнання результатів неформального та/або інформального навчання.

13. Список рекомендованої літератури

Основна:

1. Галян О.І., Галян І.М. Експериментальна психологія. Навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2012. 400 с.
2. Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях : навчальний посібник. Київ : «ВД «Професіонал», 2017. 208 с.
3. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2014, 360 с.
4. Сімко Р.Т. Експериментальна психологія : навчально-методичний посібник / Укладач Руслан Теодорович Сімко. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. 198 с.
5. Сімко Р.Т., Шинкарюк А.І. Історія експериментальної психології (від передумов до перших наукових шкіл) : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. 120 с.

Допоміжна:

1. Боснюк В.Ф. Експериментальна психологія : курс лекцій. Київ : НУЦЗУ, 2016. 182 с.
2. Большакова А.М. Експериментальна психологія : конспект лекцій. Харків: ХДАК, 2019. 64 с.
3. Большакова А.М. Експериментальна психологія: Робочий зошит. Харків : ХДАК, 2019. 82 с.
4. Научитель О.Д., Білюк І.А. Основи психолого-педагогічного дослідження: коментарі, таблиці, ілюстрації. Харків : ХАІ., 2015. 56 с.
5. Сімко Р.Т. Філософські погляди Арістотеля як передумови застосування експериментального дослідження психіки. *Актуальні проблеми експериментальної психології : досвід та перспективи на пошану професора А.І. Шинкарюка та до Дня народження Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 28 жовтня 2015 року* : матеріали круглого столу з міжнародною участю / за ред. Л. А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2015. С. 107–109.
6. Сімко Р.Т. Внесок В. Вундта в створення першої лабораторії експериментальної психології. *Актуальні*

проблеми експериментальної психології: досвід та перспективи (на пошану професора А.І. Шинкарюка та до 99 річниці заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка), 26 жовтня 2017 р., м. Кам'янець-Подільський. С. 87–91.

7. Сімко Р.Т. Функціоналізм як один із напрямків експериментального дослідження психіки в США. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* : зб. за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів : вип. 17 у 3-х томах. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. Т. 1. С.161–162.

8. Сімко Р.Т. Особливості підходів західних філософів щодо експериментального дослідження психіки. *Актуальні проблеми експериментальної психології: досвід та перспективи* (на пошану професора Шинкарюка А. І. та 101-річчя Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка) : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції, 24 жовтня 2019 р. / за ред. С.Д. Максименко, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006». С. 77–81.

9. Шатирко Л.О. Експериментальна традиція психології навчання в Україні. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 324 с.